

GEOGRAFICKÉ ASPEKTY KVALITY ŽIVOTA

Geografia a kvalita života

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Geografia a KŽ

- predstava „ideálneho“ prístupu k výskumu KŽ – interdisciplinárny výskum
- pohľadu geografa - stanovenie úloh a možného využitia poznatkov geografie v rámci takéhoto prístupu, t.j. ujasnenie si vzt'ahu medzi kvalitou života a samotnou geografiou

Geografia a KŽ – základné otázky

- úloha geografie v rámci výskumu KŽ
- postavenie (význam) výskumu KŽ v rámci geografie
- otázka geografickej mierky
- možnosti využitia (geografických) poznatkov o KŽ v praxi

Úloha geografie v rámci výskumu KŽ

- všetky problémy spájajúce sa s ľudským životom majú (určitú) geografickú dimenziu (Frazier 1982)
- geografická dimenzia kvalita života – u viacerých autorov (Helburn 1982, Murdie et al. 1992, Dissart a Deller 2000, Massam 2002)
- základom je predpoklad, že KŽ sa mení nielen „od človeka k človeku“, ale i „od miesta k miestu“
- otázka vyčlenenia priestorových observačných jednotiek (miesta bývania, práce...)
- otázka „najnižšej“ hierarchickej úrovne výskumu (územie vs. človek)

Úloha geografie v rámci výskumu KŽ – základná perspektíva

- vychádzajúc zo schopnosti geografa analyzovať priestorové rozloženie jednotlivých, z hľadiska výskumu relevantných zložiek, ale i procesov, ktoré na toto rozloženie vplyvajú a následne dospieť k syntéze získaných poznatkov, silná stránka geografie spočíva práve v možnosti poukázať na priestorovú diferenciáciu vybraného územia z hľadiska kvality života (Andráško 2007)
- schopnosť mnohorozmerného prístupu, zohľadňujúceho prvky prírodného i umelo vybudovaného prostredia,
- tradičný konceptuálny a metodologický eklektizmus geografie (Pacione 2003)

Postavenie výskumu KŽ v rámci geografie

- **60. a 70. roky 20. storočia – potreba zaradenia výskumu kvality života do geografie – najmä sociálne podmienky**
- **„level of living“ (Thompson et al. 1962, Lewis 1968)**
- **otázky spoločenskej deprivácie (najmä v mestách) (Bunge 1973, Herbert 1975, Smith 1979)**
- **dôvody: „hnutie sociálnych indikátorov“, kritika kvantitatívnych prístupov, ekonomických ukazovateľov**

Postavenie výskumu KŽ v rámci geografie

- P. L. Knox (1975) – označil mapovanie sociálnych a priestorových variácií kvality života za fundamentálny cieľ geografie
- 80. roky 20. st. – vzrast významu environmentálnych ukazovateľov – základ pre komplexné geografické modely KŽ (Cutter 1985, Pacione 1986)
- Cutter (1985) - (geografický) model kvality života, zahŕňajúci využitie objektívnych a subjektívnych ukazovateľov - sledované v rámci troch základných dimenzií (sociálna, environmentálna a percepčná) vzťahujúcich sa ku konkrétnemu miestu (v zmysle geografickej lokality)

Postavenie výskumu KŽ v rámci geografie

- S. Cutter (1985) 3 základné typy percepčných zložiek hodnotenia priestorových variácií kvality života:
- subjektívne ohodnotenie prostredia (sociálneho alebo fyzického),
- obraz miesta (place image) - vzťahuje sa k ohodnoteniu celkovej kvality života na určitom území (mieste) prostredníctvom výskumu individuálnej percepcie, ktorá však nie je podmienená špecifickými aspektmi prostredia alebo objektívnymi ukazovateľmi - často uplatňované v behaviorálnej geografii (konceptia „mentálnych máp“)
- ohodnotenie indikátorov na základe percepcie - za hlavnú úlohu tohto prístupu môžeme označiť identifikáciu relatívneho významu vybraných objektívnych indikátorov

Postavenie výskumu KŽ v rámci geografie

- súčasnosť - GIS
- Matlovič (1998) - chápe kvalitu života ako perspektívny koncept, aplikovateľný pri syntetickej interpretácii urbánnych štruktúr
- M. Pacione (1986, 2003):
 - štruktúra a rozmiestnenie kvality života formuje klúčovú oblasť výskumu v (humánnej) geografii. Vychádza pritom z predpokladu, že jednou zo základných súčastí výskumu kvality života je snaha o pochopenie a interpretáciu väzby človek - prostredie. Táto plnohodnotne korešponduje so zameraním geografie pochopiť podstatu vzťahu medzi ľuďmi a ich (životným) prostredím

Postavenie výskumu KŽ v rámci geografie

- **Andráško (2010) - komplexný konceptuálny rámec, vytvárajúci vynikajúce predpoklady pre syntetickú interpretáciu priestorových štruktúr, a/alebo vzájomné prepojenie poznatkov humánnej a fyzickej geografie.**
- **zároveň ide o koncepciu úzko previazanú s bežným, každodenným životom obyvateľov našej planéty, čo vytvára (často opomíjaný) priestor pre popularizáciu vedeckých poznatkov a zvýšenie kreditu geografie ako aplikovanej vedy (konkrétne možnosti ďalej)**

Otázka geografickej mierky

- základný atribút definujúci nakoľko je poznanie kvality života generalizované
- od individuálneho k všeobecnému
- determinujúci faktor ďalších aspektov výskumu kvality života (výber ukazovateľov, spôsob získavania údajov, použité metódy...)
- častý názor – najvhodnejšia je lokálna úroveň výskumu
- v súčasnosti všetky geografické mierky výskumu kvality života

Otázka geografickej mierky

- globálna úroveň - Human Development Index
- Slottje (1991) prostredníctvom meraní 20 atribútov poukázal na rozdiely v kvalite života v 126 štátoch
- úrovni jedného štátu - Glatzer a Zapf (1984), Ira et al. (2005)
- na úrovni metropolitných oblastí - napr. Liu (1976), Sufian (1993)
- tri rôzne úrovne výskumu na príklade jediného mesta demonštroval Pacione (1986)

Využitie (geografických) poznatkov o kvalite života

- Pacione (2003), Andráško (2007)
- priestorová projekcia informácií o kvalite života
- zhodnotenie priestorovej diferenciácie územia z hľadiska kvality života
- teritoriálna komparácia úrovne kvality života a identifikácia „problematických“ území
- vizuálne transparentné výstupy (mapy), prezentujúce údaje o kvalite života jednoduchým, zrozumiteľným „user friendly“ spôsobom
- špecializované GISy ako vysoko operatívny nástroj pre prácu s údajmi o kvalite života

Využitie (geografických) poznatkov o kvalite života

- vytvorenie ukazovateľov kvality života, umožňujúcich vykonať porovnania za rôzne časové obdobia a identifikovať tak trendy
- uplatnenie znalostí o rozmiestnení spokojnosti, resp. nespokojnosti v spoločnosti a priestore
- pochopenie štruktúry, závislostí a vzťahov rôznych oblastí ľudského života
- pochopenie procesu vzniku celkového hodnotenia kvality života jednotlivcom
- pochopenie príčin a podmienok vedúcich k individuálnemu pocitu blaha a ich vplyv na správanie človeka

Využitie (geografických) poznatkov o kvalite života

- identifikácia problémov zasluhujúcich špeciálnu pozornosť a prípadné zásahy v sociálnej oblasti a tiež normatívnych štandardov, voči ktorým môžu byť porovnané aktuálne podmienky
- monitoring efektov prijatých stratégií
- podpora participácie verejnosti v procesoch rozhodovania

Vďaka za pozornosť!